

La documentació fotogràfica als diaris

Javier Guallar
Universitat de Barcelona
Facultat de Biblioteconomia i Documentació
maig 2009

maig 2009

La documentació fotogràfica als diaris

1

El centre de documentació en un diari

maig 2009

La documentació fotogràfica als diaris

2

El centre de documentació de premsa

- Denominacions
 - generals
 - Arxiu
 - Centre de documentació
 - Servei de documentació
 - específiques de la gestió de fotografies
 - Arxiu fotogràfic
 - Arxiu gràfic
 - Fototeca

Ubicació del centre

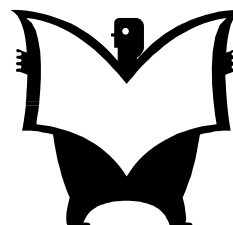
- Documentació forma part de la Redacció d'un diari juntament amb:
 - Les seccions de la Redacció Periodística: Política, Opinió, Internacional, Economia, Esports, Espectacles, Societat, Suplements...
 - Fotografia (i/o edició gràfica)
 - Infografia
 - Sistemes (Informàtica)
 - Edició
 - Direcció

Funcions

- Proporcionar informació als seus usuaris: atendre les seves necessitats d'informació
- Contribuir a crear diàriament un producte informatiu de qualitat
- Construir l'arxiu periodístic del diari, en base a fonts pròpies i externes
- Preservació d'aquest fons documental

Usuaris

- La Redacció del diari
- Altres Departaments de la pròpia empresa (Administració, Publicitat, Recursos Humans, Departament Jurídic, ...)
- Usuaris externs: particulars, altres empreses periodístiques, institucions, ...

Automatització del centre de documentació

Tipologia documental

- Als centres de documentació de premsa es treballa amb dos grans tipus de documents:
- Textos (informació textual)
- Imatges (informació gràfica)

Fons documental convencional

- 1. Dossiers temàtics
- Els dossiers temàtics amb retalls de premsa i fotografies han estat tradicionalment la base del fons documental
- Són carpetes que contenen:
 - Retalls del propi diari i altres publicacions, material textual divers (dossiers de premsa d'espectacles, d'empreses, legislació, ...)
 - Fotografies (pròpies i externes)

Fons documental convencional

- 2. Biblioteca
- 3. Hemeroteca
- 4. Microformes (o microfitxes)
- 5. Arxiu de negatius
- 6. Altres

Procés d'automatització

- Impacte de les noves tecnologies durant els últims anys. Progressiva substitució dels suports convencionals (físics) pels suports digitals.
- Podem distingir tres fases:
 - 1. Bases de dades referencials
 - 2. Bases de dades de text complet i d'imatges
 - 3. Sistemes integrats de gestió de tot el fons documental

Sistemes documentals integrats

- Poden incloure:
 - Bases de dades documentals de textos
 - Bases de dades documentals de fotografies
 - Bases de dades documentals de PDF's
 - Bases de dades documentals d'infografies
 - Bases de dades documentals de premsa externa
 - Bases de dades referencials del material convencional: llibres, revistes, negatius, ...

Canvis de funcions

- Amb l'automatització:
- Es dedica més temps a: estructurar la informació, a generar eines i preparar documents que després utilitzen els periodistes, a fer cerques d'informació especialitzades i complexes (més difícils)
- Es dedica menys temps a: arxivar físicament els documents i a fer cerques d'informació rutinàries (més fàcils).

Les fotografies en un diari

La fotografia de premsa

- Què entenem per fotografia de premsa?
- 1. La imatge fotogràfica que apareix al diari (Foto publicada)
- 2. Les fotografies originals que arriben als diaris, a partir de les quals s'obtenen les publicades:
- Només una petita part de les fotografies que arriben diàriament al mitjà són seleccionades per posar en pàgina
- I una part més important són seleccionades per formar part del fons fotogràfic (arxiu) del diari

Foto del dia i foto d'arxiu

- A la fotografia de premsa es pot distingir:
- 1. Fotografia d'actualitat (o foto del dia)
- 2. Fotografia d'arxiu (o foto retrospectiva, atemporal, de recurs,)

Origen

- Els diaris recullen diàriament gran quantitat de fotografies amb la finalitat de poder fer ús d'imatges fotogràfiques en el producte informatiu que s'elabora cada dia.
- Les fotografies tenen un doble origen:
 - Produïdes pels fotògrafs de l'empresa, de plantilla i col·laboradors
(Producció pròpia)
 - Adquirides a fonts externes
(Producció externa)

Fonts externes

- Agències fotogràfiques de premsa:
 - Efe, Reuters, AP,...
- Informació corporativa (empreses) i institucional
- Imatges promocionals d'espectacles (cine, televisió, música, ...)
- Informació promocional diversa
- Informació diversa disponible a Internet (cada cop té més importància)
- ...

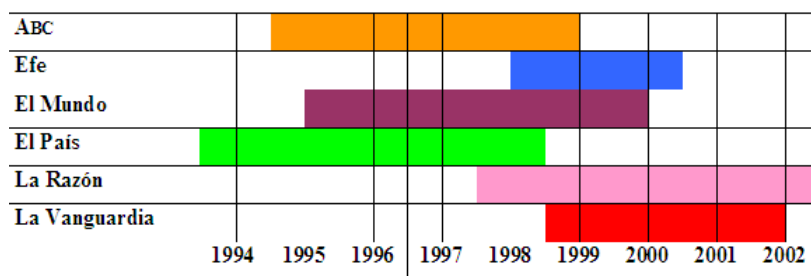
Suports: col·leccions híbrides

- Col·leccions híbrides de fotografia digital i pre-digital: gran varietat de suports materials
- Fons convencional
 - Negatius
 - Contactes
 - Fotografies en paper fotogràfic
 - Telefotos en paper
 - Diapositives
- Fons digital
 - Digitalització del fons convencional
 - Origen digital (càmera digital, internet, discos òptics...)

Dades documentació fotogràfica a diaris espanyols

- Font: Sánchez-Vigil, Juan-Miguel; Marcos-Recio, Juan-Carlos; Olivera-Zaldua, María. "Influencia de la fotografía digital en los departamentos de documentación de prensa". *El profesional de la información*, 2009, mayo-junio, v. 18, n. 3

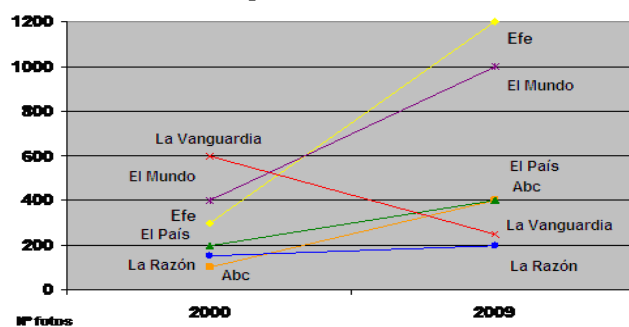
Gráfico 1. Periodo de incorporación de la fotografía digital a los departamentos de Documentación

Dades documentació fotogràfica a diaris espanyols

Fotos diàries analitzades 2009: El Mundo: 1000; Abc, El país: 400; La Vanguardia: 250; La Razón: 200

Gráfico 2. Fotos analizadas por día
Comparativa: 2000-2009

Dades documentació fotogràfica a diaris espanyols

	El país	El mundo	La vanguardia	ABC	La razón
Fondo tradicional	11.000.000	2.200.000	4.735.000	24.000.000	40.000
Fondo digital	1.000.000	3.800.000	4.340.056	1.000.000	2.000.000
Total	12.000.000	6.000.000	9.075.056	25.000.000	2.040.000
Digitalizadas archivo	Sin valorar	250.000	Negativos: 3.500.000 Positivos: 240.000	400.000	No se han digitalizado

Gráfico 4. Fondos fotográficos en 2009

El tractament documental de la fotografia

La documentació periodística

- Una definició intuïtiva: especialitat de la documentació que consisteix en la seva aplicació a l'àmbit dels mitjans de comunicació
- Una definició més precisa: "conjunt de mètodes i tècniques documentals aplicats als tipus de documents característics dels centres de documentació periodística" (LL. Codina)
- Dues característiques diferencials:
 - Multidisciplinarietat: qualsevol tema es susceptible de ser notícia
 - Actualitat: la informació periodística és d'actualitat per definició, fa referència a fets del moment, quasi en temps real.

La documentació fotogràfica a la premsa

- Adaptació de la definició anterior al fons fotogràfic:
- Conjunt de mètodes i tècniques documentals aplicats a un tipus de document concret dels centres de documentació periodística: la fotografia
- Característiques: Multidisciplinarietat i actualitat

La cadena documental a la documentació fotogràfica

- Operacions documentals:
 - 1. Entrada
 - Selecció (Edició Gràfica, Documentació)
 - 2. Tractament
 - Operacions d'anàlisi documental (Documentació)
 - Anàlisi formal
 - Anàlisi de contingut
 - 3. Sortida
 - Utilització (a /per part de) l'usuari (Documentació, Edició Gràfica, Redacció)

Tractament del document fotogràfic

- Adaptació de les normes a les condicions específiques dels diaris
- Una característica habitual en els centres de documentació de premsa és que la pressió de la immediatesa informativa i el volum diari de documents impedeix una aplicació detallada o estricta de les normes de descripció i catalogació

Algunes condicions específiques dels diaris

- Fons documental divers:
 - en suport
 - en origen
- Gran volum d'entrada
- Important volum de sortida
- Mínim temps de resposta
- Immediatesa de la informació periodística

Anàlisi formal

- Anàlisi formal. Descriure la imatge des del punt de vista físic i formal:
 - Característiques tècniques: b/n, color, format, qualitat,...
 - Origen
 - Autor
 - Data de realització
 - Data de publicació (en el seu cas)
 - Tipus de pla: primer pla, pla mitjà, vista aèria, ...

Anàlisi formal

- Fotos d'agència
 - IPTC: estàndard internacional, Caption
- Fotos de producció pròpia
 - Informació introduïda pel fotògraf o per Edició Gràfica
- Altres casos (fotos promocionals, internet...)

Anàlisi de contingut

- Operacions per representar el contingut temàtic de les imatges: el que es veu a la imatge i el que representa
- Utilització de llenguatges documentals:
 - Indexacions amb llenguatges controlats
 - Classificacions
 - Control d'autoritats
 - Paraules clau (llenguatge lliure)

Exemple fitxa d'anàlisi

Código: <input type="text"/>	Nombre Original: <input type="text"/>	PROPIEDADES	☐ Color
Fecha Inserción: <input type="text"/>		Origen: <input type="text"/>	☐ Contacto
DERECHOS DE AUTOR:		Nº Negativo: <input type="text"/>	
Autor: <input type="text"/>		Serie negativo: <input type="text"/>	
Tipo de Contrato: <input type="text"/>		Orientación: <input type="text"/>	
Copyright: <input type="text"/>		Escala interna: <input type="text"/>	
REPERMISIÓN ECONOMICA:		Motivo: <input type="text"/>	
DERECHOS DE USO:		Tamaño fichero: <input type="text"/>	
Calidad: <input type="text"/>		Resolución: <input type="text"/>	
Publicaciones: <input type="text"/>		Dimensiones: <input type="text"/>	
☐ Prohibido ☐ Uso Exclusivo ☐ Trámite demanda		Escanteo: <input type="text"/>	
HISTÓRICO DE PUBLICACIONES:			
			Seción Asignada: <input type="text"/>
			Fv de errores: <input type="text"/>
Título IPTC: <input type="text"/>		DATOS CATALOGACIÓN:	
Captión: <input type="text"/>		Descripción/ Resumen: <input type="text"/>	
Fecha realización: <input type="text"/>		Categoría: <input type="text"/>	Subcategoría: <input type="text"/>
Localidad: <input type="text"/>		Carpeta: <input type="text"/>	
Provincia: <input type="text"/>		Descriptor cronológico: <input type="text"/>	
País: <input type="text"/>		Estado: <input type="text"/>	
Observaciones: <input type="text"/>		Histórico modificación: <input type="text"/>	

Possibilitats d'utilització dels llenguatges documentals

- Utilització del llenguatge documental utilitzat pel fons convencional:
 - Classificacions, llistats d'encapçalaments, tesaurus
 - Aplicació dels llenguatges del fons convencional al digital
- Creació d'un llenguatge documental nou (específic) pel fons digital
- Combinació de les dues opcions, adaptació o modificació del llenguatge del fons convencional

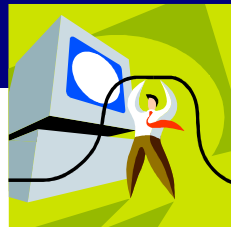
Bases de dades de fotografies

- Les operacions d'anàlisi documental es realitzen sobre bases de dades d'imatges amb diferents camps que inclouen els elements de forma i de contingut considerats més rellevants.
- Prèviament a les operacions del servei de Documentació:
 - Entrades automàtiques de dades: camp "Caption" a les fotos d'agències, dades tècniques, ...
 - Camps a omplir per Edició Gràfica: autor, data, descripció elemental (identificació) de la imatge , ...
- A partir d'aquests elements previs, els documentalistes completen la descripció documental de la imatge.

Sortida de la informació

- Usuaris principals: Edició Gràfica i Redacció (periodistes)
- Altres usuaris: usuaris externs
- Serveis:
 - Consulta directa per l'usuari (majoria dels casos)
 - Cerca d'imatges per part de Documentació i lliurament mitjançant intranet, e-mail...
 - Cerques sobre el fons convencional

El documentalista de premsa

Característiques específiques del documentalista de premsa

- A les característiques comunes als documentalistes: coneixement de les tècniques d'anàlisi documental i de llenguatges documentals, tecnologies de la informació, cerques en bases de dades i internet , etc., cal afegir:
- Adaptació a horaris molt amples
- Capacitat de treball sota la pressió del temps: agilitat mental
 - Rapidesa, immediata en les respostes
- Coneixement i interès per l'actualitat informativa en tots els àmbits (no hi ha especialització temàtica)

Més informació

Més informació

- Robledano Arillo, Jesús (2000). "Documentación fotográfica en medios de comunicación social". En: Moreiro, José Antonio (coord.). *Manual de documentación informativa*. Madrid: Cátedra, pp.183-290
- Sánchez-Vigil, Juan-Miguel; Marcos-Recio, Juan-Carlos; Olivera-Zaldua, María (2009). "Influencia de la fotografía digital en los departamentos de documentación de prensa". *El profesional de la información*, 2009, mayo-junio, v. 18, n. 3, pp. 278-283.
- Sancho, Mònica (2004). "La gestión de la imagen en La Vanguardia". En: *Hipertext.net*, n. 2. <http://www.hipertext.net>
- Valle Gastaminza, Félix del (1999). *Manual de documentación fotográfica*. Madrid: Síntesis, 1999, 255 p.

Gràcies!

Javier Guallar

jguallar@gmail.com

